

ANTE JELAVIĆ: **PRIRODA KRŠA I KRŠKIH POLJA** Mogućnosti valoriziranja krša — posebno krških polja. Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, str. 167. Split, 1982.

Autor ove publikacije je poznati suradnik Agronomskog glasnika s većim brojem radova o pedološkim, meliorativnim i gospodarskim prilikama krških polja Dalmacije. Prof. Josip Roglić u predgovoru kaže da je ovo djelo sažetak iskustava i spoznaja čovjeka koji se je rodio i cijeli život radi na kršu.

U radu je dan iscrpan prikaz problematike krša SR Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Slovenije, s ukupnom površinom od 56.618 km² odnosno 5.661.800 ha, od čega na SR Hrvatsku otpada 25.789 km² ili 45,5%.

Sadržaj publikacije obuhvaća:

I dio — Krš i njegove prirodne značajke

II dio — Hidrologija krša

III dio — Klima na jadranskom kršu

IV dio — Polja

V dio — Pedološke prilike

VI dio — Tehničko melioracione i agromelioracione mjere.

Osim sažetka na hrvatskom dan je i »Summary« na engleskom jeziku. Korištena je literatura 106 autorskih djela. Publikacija je ilustrirana većim brojem fotografija u kolor i crno bijeloj tehnici, a koja prikazuju krš, krška polja i pedološke profile. U radu nalazimo preglednu geološku kartu jadranskog krša i pedološku kartu SR Hrvatske i SR Bosne i Hercegovine.

Ovo vrijedno djelo pojavilo se je u pravo vrijeme kada se sve više ističe potreba valorizacije velikih površina krša u našoj zemlji, posebno njenih polja a naročito njenog dijela s mediteranskom i izmijenjenom mediteranskom klimom. Sve više se učvršćuje spoznaja da se s 1 ha krških polja može polučiti znatno veća poljoprivredna proizvodnja nego li u drugim krajevima naše zemlje, zahvaljujući prije svega povoljnijim toplinskim uvjetima i povoljnijim uvjetima osvjetljenja. Postoje i ogromne do sada neznatno iskorištene mogućnosti natapanja. Razvoj turizma i drugih privrednih grana na kršu zahtijeva istodobno i unapređenje poljoprivrede. Suвременa i intenzivna poljoprivreda može se organizirati na krškim poljima, pa se prirodnim uvjetima biljne proizvodnje ovdje mora obratiti posebna pažnja.

Autor definira pojam krša, obrađuje geografski prikaz i geološku građu krša, dubinu krša, otvoreni, prikriveni, ogoljeli i pošumljeni krš te površinske oblike krša, među kojima su krška polja najrazvijeniji oblik.

U poglavlju o hidrologiji krša obrađeni su vodotoci i režim njihovih protoka u m³/sec. Od ukupnih količina oborina koje padnu na kršu otječe

površinom samo 6 — 7%, najveći dio infiltrira u krš a dijelom se evapotranspirira. Uz opis veličine izgrađenih akumulacija ističe se potreba da se uz velike akumulacije za energetiku, poljoprivredu i druge potrošače izgrađuju manje tzv. mikroakumulacije za potrebe poljoprivrede i domaćinstava na kršu.

Autor je podijelio klimu krša na klimatske pojaseve otoka, kopnenog priobalnog pojasa, Zagore i planinskog pojasa. Klimatski pojasevi diktiraju i sustav poljoprivrednih gospodarstava. Obradujući problem suše na kršu odnosno na krškim poljima Dalmacije autor prema podacima protoka izvorne i riječne vode zaključuje da se mogu natapati sve oranične površine i livade u vegetacijskom razdoblju i da u svim mjesecima ostaju veliki viškovi. I bez akumulacija od minimalnih protoka izvorne i riječne vode na kršu Dalmacije koristi se za elektroprivredu 23%, poljoprivredu 4 — 6%, za vodoopskrbu 7% ili svega 35% od malih protoka, dok 65% otiče u more ili u ponore.

Danas za gotovo sva krška polja postoje monografije u kojoj su prikazane pedološke, klimatske i gospodarske prilike. Autor u ovoj publikaciji daje kratak prikaz tih prilika za sva značajnija krška polja, što je posebno vrijedno u ovom radu.

Sva krška polja su podijeljena na otvorena, zatvorena, suha, mokra i riječne doline. Melioracijski problemi i melioracijski radovi u krškim poljima i riječnim dolinama obrađeni su po vremenskim razdobljima: do 1918. godine, između 1918 — 1944. godine i od 1945. do 1980. godine.

Pedološke prilike je autor obradio zasebno za tla na kršu od tala na krškim poljima. Uz opise reprezentativnih pedoloških profila nalazimo u tekstu i u posebnim tabelama rezultate laboratorijskih analiza profila tla.

Posebnu pažnju zaslužuju autorova znanstvena zapažanja i zaključivanja o krškim poljima s njihovom podjelom prema genezi tala i nadmorskim visinama na tri horizonta.

1. Tla prvog horizonta su krška polja i riječne doline uz obalu do 100 m nadmorske visine, bogata su vapnom, sadrže ga 77 — 91%. Tu ubrajamo Konavovsko polje, Vrgorsko jezero, Bokanjačko polje, Vransko jezero i druga.

2. Tla drugog horizonta su polja iznad 100 m do 700 m nadmorskih visina, među koja ubrajamo Imotsko polje, Sinjsko, Vrličko, Drniško i druga polja, a sadrže 18 — 42% vapna.

3. Tla trećeg horizonta su polja s nadmorskim visinama od 70 do 1.120 m, Livanjsko, Glamočko, Duvanjsko, Kupreško i druga polja. Ovdje je planinska klima, tla su isprana i kisela.

Tla nižih polja primala su najviše vode, plavljena su (zajezerena) pa se je tu odlagalo vapno.

Ova publikacija inženjera Ante Jelavića zaslužuje punu pažnju svakoga tko se bavi problemima krša i krških polja u našoj zemlji. Izdavaču ove publikacije, Institutu za jadranske kulture i melioraciju krša treba odati priznanje za ovaj kao i druge štampane radove u posljednje vrijeme.

Dr Pavao Kovačević

IZ RADA DRUŠTVA POLJOPRIVREDNIH INŽENJERA I TEHNIČARA

U Đurđevcu je početkom lipnja održana Skupština društva agronoma te općine. Na području općine u raznim organizacijama i institucijama radi i djeluje oko 80 inženjera poljoprivrede i poljoprivrednih tehničara. U društvo je učlanjeno 60 inženjera i tehničara.

Skupštini su pored članova društva prisustvovali prof. dr Hrvoje Zlatić dipl. ing., predsjedavajući SPITH i Stjepan Brlek, dipl. ing, član predsjedništva SPITH-e, predsjednik skupštine općine Marijan Kukavica, predsjedavajući OK SKH Ivan Martinčić, mr Marijan Puškaš, dipl. veterinar, direktor Veterinarske stanice, Ivan Đopar, dipl. veterinar, direktor SOUR-a »Po-dravine« i dr.

Referat o dosadašnjem radu podnio je dosadašnji tajnik društva Antun Petranović, dipl. ing., koji je ujedno podnio i prijedlog Programa rada za naredno razdoblje.

U vrlo opširnoj raspravi učestvovao je veći broj prisutnih agronoma i gostiju. U izvještaju i raspravi iznijet je niz aktivnosti u radu i djelovanju članova društva, kako u svojim organizacijama tako i u društvu. U isto vrijeme iznijeti su i problemi još uvijek nedovoljnoga angažiranja jednog dijela članova društva, posebno u odnosu na rad i angažiranje s neposrednim poljoprivrednicima.

U programu rada istaknuto mjesto dato je: potrebi povećanja produktivnosti i tehnologiji rada, — bržem provođenju komasacije, — povezivanju ratarske i stočarske proizvodnje, usklađivanju cijena poljoprivrednih proizvoda i njihovom paritetu s ostalim cijenama posebno s potrebnim repromaterijalom, potrebi bržeg i većeg kreditiranja poljoprivredne proizvodnje, stručnog usavršavanja članova društva i predavanja za neposredne poljoprivredne proizvođače, potreba organiziranja učeničkih zadruga pri osmogodišnjim školama, povezivanje s naučnim institucijama, formiranje sekcija za ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo i vinogradarstvo, organizacije stručnih ekskurzija, formiranje poljoprivredne službe na nivou općine i dr.

Nakon svestrane rasprave prof. H. Zlatić održao je za učesnike predavanje na temu: »Aktualni trenutak i problemi ishrane stoke«, gdje je dato istaknuto mjesto problemima proteinske hrane s mogućnošću njene proizvodnje na vlastitim površinama i korištenje raznih nusprodukata.

Učesnike skupa o problemima opskrbe poljoprivrede repromaterijalom (mineralna gnojiva, pesticidi, rezervni dijelovi i dr.) kao i potrebom organizacije proizvodnje namijenjene izvozu za potrebe uvoza, upoznao je Stjepan Brlek.

Veći broj članova društva kao i OOUR-a i Zadruga izvršio je pretplatu na »Agronomski glasnik«.

U Predsjedništvo društva izabrani su: Bratanović Ante, Andreata Florentin, Pavunić Mirko, Franjić Ivo i Pleadin Ivo, a u Nadzorni odbor izabrani su Tomljenović Ankica, Nađ Barica i Škurdija Stjepan.

Dugogodišnjem suradniku na provođenju programa unapređenja poljoprivrede na području općine, Dopar Ivanu dipl. veterinaru, »Povelju« zaslužnog člana SPITH-e uručio je prof. dr Hrvoje Zlatić.

U prigodnim govorima I. Đopara i M. Puškaša istaknuta je primjerna dugogodišnja suradnja poljoprivredne i veterinarske struke na području općine Đurđevac.

S. Brlek

IN MEMORIAM

ANTUN POSEDEL, dipl. ing.

1912 — 1983. g.

Nakon kratke i teške bolesti u Zagrebu je 13. svibnja 1983. god. u 71. godini života umro dipl. ing. Antun Posedel. Vrlo skromni i duboko humani Istranin otišao je tiho kakav je uvijek bio, a naročito u posljednjem periodu života kao umirovljenik. Pripada starijoj generaciji agronoma koji su ponijeli teret obnove i unapređenja poljoprivredne proizvodnje odmah poslije rata.

Rođen je 28. svibnja 1912. godine u Slumu, Istra, u siromašnoj Čićariji, gdje škrta priroda nije mogla pružiti niti toliko da prehrani članove obitelji njegovih roditelja, kao ni mnogih drugih stanovnika. Još u najranijem djetinjstvu proživio je svu težinu života i naučio cijeniti trud ljudskog rada, posebno istarskog seljaka. U to doba tuđinska i fašistička vlada u Istri nije pružala nade našem narodu u bolju budućnost ni nacionalnu ni ekonomsku.

Kao 14. godišnji mladić, poput mnogih drugih Istrana emigrira u bivšu Jugoslaviju, gdje nalazi utočište u Istarskom internatu u Zagrebu. No njegovo zanimanje za društveno političke događaje i prihvaćanje naprednih ideja dovelo ga je u sukob sa službenim stavovima starješina, tako da je nakon 4. razreda gimnazije isključen iz internata.

Gimnaziju je završio 1933. god. i upisao se na Poljoprivredno-šumarski fakultet. Poput mnogih siromašnih studenata probijao se kroz život vlastitim radom i instrukcijama, te u takvim uvjetima, velikim zalaganjem i snagom volje uspijeva završiti studij.

Započeo je raditi 1939. godine na Poljoprivrednoj školi u Gospiću. Od 1941. do 1945. god. vršio je dužnost nastavnika i upravitelja na Nižoj poljoprivrednoj školi u Petrinji za koje vrijeme je bio stalno i aktivno povezan s NOP-om.

Odmah nakon oslobođenja 1945. godine radio je pri Oblasnom narodnooslobodilačkom odboru za Istru na sakupljanju podataka o stanju poljoprivrede za međunarodnu komisiju. U želji da što prije pomogne svome narodu u poslijeratnoj izgradnji, odlučuje se za odgoj i stručno obrazovanje direktno deficitarnog kadra u poljoprivredi. Postaje upravitelj Niže poljoprivredne škole u Pazinu, zatim profesor Srednje poljoprivredne škole u Slavonskoj Požegi, te ponovno direktor i profesor Poljoprivredne škole u Petrinji.

Nakon tog stručno obrazovnog perioda rada, 1955. godine vraća se u Istru, gdje radi u poljoprivrednoj stanici Buje kao rukovodilac razvojnog programa poljoprivrede kotara Buje, poklanjajući najveću brigu vinogradarstvu i maslinarstvu. Zatim je kao dobar poznavalac poljoprivredne problematike prešao na rad u Glavni savez poljoprivrednih zadruga — Zavod za unapređenje zadružne poljoprivrede i školstva. U toku rada kao profesor i kasnije kao istaknuti stručnjak u izradi projekata u poljoprivredi, pored stručnog tehnološkog rada, formirao je znatan broj stručnjaka usmjerujući ih da se ponašaju kao agrarni ekonomisti, vodeći naročito računa o ekonomičnosti proizvodnje i rentabilnosti projektnih rješenja.

Po njegovim projektima podignute su na području Buja plantaže bresaka, među prvima u Istri. Na flišnim padinama školskog dobra u Pazinu znao je proizvesti vrhunska kvalitetna istarska vina. Svoja stručna znanja nesebično je prenosio na svoje suradnike i mlade kadrove.

U posljednjih 15 godina radnog vijeka, najprije u »Agroprojektu« — Centru za projektiranje u poljoprivredi i prehrambenoj industriji, Zagreb, a kasnije u Zavodu za tehnologiju, razvoj i projektiranje, te sektoru za razvoj i izgradnju — Inženjering — Agrokombinata Zagreb, radio je kao programer u izradi gotovo svih vrsta projekata u poljoprivredi na području SRH.

Zahvaljujući vrlo solidnom stručnom znanju i poznavanju literature, njegovi elaborati iz raznih područja poljoprivredne djelatnosti primjer su preciznosti, te znanstveno-stručnih i organizacijskih rješenja. Kao čovjek odlikovao se izvanrednom dobrotom, disciplinom i osjećajem pravednosti u životu i radu. Družiti se s njime značilo je uživati u skrenom i plemenitom prijateljstvu. Stoga će se ing. Antuna Posedela uvijek rado sjećati svi njegovi suradnici i prijatelji.

Od pokojnog Antuna Posedela na zagrebačkom groblju Mirogoj oprostili su se višegodišnji suradnici i prijatelji dipl. ing. Ante Dugandžić i prof. dr Ranko Licul.

Za njegova ljudska i stručna djela, velika mu hvala.

1. Prof. dr. Ranko Licul

2. Dipl. ing. Ante Dugandžić